

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Havlíčkův Brod, Konečná 1930, 580 01 Havlíčkův Brod

Havlíčkův Brod 13.5.2014

čj. UKZUZ 036109/2014

Zpráva č. 7 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 5.5. – 11.5. 2014

1. Počasí

První dny týdne byl ještě pod vlivem studené fronty, která ovlivňovala počasí o víkendu. V pondělí byly na většině míst zaznamenány přízemní mrazíky a velmi studené bylo i úterní ráno. V dalších dnech se nejnižší teploty pohybovaly okolo 5 °C a podobný průběh vykazovaly i nejvyšší denní teploty. Nejchladnějšími byly první a poslední den sledovaného týdne, kdy se teploty pohybovaly mezi 12 až 15 °C. I v ostatních dnech denní maxima jen výjimečně překračovala hranici 20 °C. Srážky měly opět velmi lokální charakter a tomu odpovídaly i naměřené úhrny – od několika málo mm až do 25 mm. Byly zaznamenány i prudké deště způsobující polehnutí porostů

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Přízemní mrazy z počátku týdne způsobily další škody nejen na kvetoucích rostlinách, ale i na letorostech, vzešlých bramborách a chladem trpěla i vzcházející kukuřice (barevné změny).

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 31–49 BBCH)

(fáze 1. kolénka: první kolénko těsně nad povrchem půdy zjiitelné, vzdálené od odnožovacího uzlu min. 1 cm - špičky osin: osiny jsou viditelné nad ligulou praporcového listu)

Nově byly střední výskyty **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** hlášeny z okresů Rychnov nad Kněžnou /lokalita Chlístov 6.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Černá a Nové Sady 7.5./ . Přetrvávaly i střední výskyty v okrese Svítavy /lokality Litomyšl a Janov 7.5./ .
Pozorování padlí pšenice se provádí při objevení se posledního listu (37 BBCH), začátkem metání (51 BBCH) a v době květu (65 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se odebere 3 list shora. Tvořící se praporcový list se nebere v úvahu. Zaznamená se počet listů, na jejichž čepeli je jedna nebo více kupek padlí.

V okrese Pardubice /lokalita Přelouč 6.5./ byl zjištěn na bázi stébel první výskyt **rizoktoniové hnily pšenice (*Rhizoctonia solani*)**.

Pouze v okresech Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 6.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Černá a Nové Sady 7.5./ byl výskyt **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** hodnocen jako střední.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Silný výskyt **pyrenoforové skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*)** byl zjištěn v porostu v okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Česká Rybná 7.5./.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem pyknid pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 4. a 5. list shora. Ošetření se doporučuje při výskytu 12 – 50 % listů s výskytem pyknid.

Ochrana viz padlí travní na pšenici.

První výskyt kupek letních výtrusů **hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia recondita*)** na listech byl zjištěn v okrese Hradec Králové /lokalita Praskačka 9.5./.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se napadení odnoží v RF 29-30, 31, 37 a 51. Práh škodlivosti je 20 – 50 % napadených odnoží.

Ochrana viz padlí travní na pšenici.

První výskyt larev **kohoutků (*Oulema spp.*)** byl pozorován v okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Nové Sady 7.5./.

Pozorování dospělců se provádí pomocí 100 smyků v porostu (na 10 míst 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí kontrolou 100 odnoží.

Přímá ochrana proti kohoutkům spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smykáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož. Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vylíhlých více než 50 % larev.

V okrese Jičín /lokalita Železnice 6.5./ zjištěn první výskyt okřídlených mšic – **mšice střemchová (*Rhopalosiphum padi*)**.

Pozorování mšic na pšenici se provádí více než 20 m od okraje porostu. Kontroluje se 50 odnoží. Hodnotí se počet jedinců (dospělců a nymf) každého druhu zvlášť. Za škodlivý výskyt se považuje výskyt 3-5 mšic na 1 odnož.

Ochrana klasů: optimální termín ochrany je od konce květu do začátku tvorby obilky (69 až 70 BBCH). V této době se ošetří porosty s výskytem 3-5 a více mšic v průměru na 1 klas.

Ochrana proti listovým mšicím u ozimé pšenice se doporučuje na konci květu na porostech, na nichž se v době květu zjistí 25 a více mšic v průměru na jednu odnož.

První výskyt min na listech způsobených **obalečem obilným (*Cnephasia pumicana*)** byl zaznamenán v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita Rohenice 6. 5./.

Pozorování se provádí v okrajovém, 50m pásu v blízkosti dřevin. Ve fázi sloupkování se sledují miny na listech, kontroluje se 100 odnoží (10míst x10 odnoží). Ve fázi mléčné zralosti se sledují housenky, kontroluje se 100 klasů (10míst x10 klasů).

K cílenému ošetření není registrován žádný přípravek.

JEČMEN OZIMÝ (RF 37–61 BBCH)

(objevení se posledního listu (praporcový list): poslední list ještě svinutý - počátek květu: prvé prašníky viditelné)

Přetrvávající střední výskyty **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byly hlášeny z okresů Jičín /lokalita Valdice 6.5./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Blížkov 7.5./.
Pozorování viz pšenice ozimá.

Silný výskyt **spály ječmene (*Rhychosporium secalis*)** byl pozorován v okrese Hradec Králové /lokalita Humberky 7.5./ a střední výskyt přetrvává v okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Blížkov 7.5./.

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření 2. kolénka do začátku metání (32-51 BBCH) a ve fázi 71 BBCH. Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32-37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na 4. listu shora, ve fázi 39-51 BBCH na 3. listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32-51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

Fungicidní ošetření se provádí v kombinaci proti komplexu listových chorob obvykle od růstové fáze BBCH 30. Je třeba střídat skupiny fungicidních účinných látek s cílem oddálit vznik rezistence patogena.

V okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Blížkov 30.4./ přetrvával střední výskyt **sít'ovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)**.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina.

Prvořadým ochranným opatřením je výběr odrůd, které jsou geneticky více odolné k napadení chorobou. Moření osiva účinnými mořidly je předpokladem potlačení primární infekce. Ošetření se provádí podle signalizace, nebo při ohrožení od fáze 30 (začátek sloupkování) do fáze BBCH 59 (počátek metání).

V okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Blížkov 7.5./ byl zjištěn první slabý výskyt larev **kohoutků (*Oulema spp.*)**.

Pozorování viz pšenice ozimá.

Poškození klasů způsobené dospělci **třásněnek (*Thysanoptera*)** bylo poprvé pozorováno v okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Blížkov 7.5./.

Preventivní ochrannou je zaorání strniště ihned po sklizni a hluboká orba. Není registrován žádný přípravek.

První výskyt okřídlených samiček **kyjatky osenní (*Sitobion avenae*)** na listech byl zjištěn v okrese Jičín /lokalita Valdice 6.5./ a v okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Blížkov 7.5./ byl pozorován první výskyt **kyjatky travní (*Metopolophium dirhodum*)**.

Pozorování viz pšenice ozimá.

JEČMEN JARNÍ (RF 21-31 BBCH)

(objevení se posledního listu (praporcový list): poslední list ještě svinutý - fáze 1. kolénka: první kolénko těsně nad povrchem půdy zjištěné, vzdálené od odnožovacího uzlu min. 1 cm)

Střední výskyt **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byl hlášen z okresu Náchod /lokalita Vršovka 6.5./

Pozorování viz pšenice ozimá.

V okrese Pardubice /lokalita Lány na Důlku 5.5./ byl zjištěn první výskyt **sít'ovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)**. Její silný výskyt byl zjištěn v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita Bačetín 6.5./ a střední v okrese Chrudim /lokalita Orel 7.5./.

Pozorování viz ječmen ozimý.

KUKUŘICE (RF 11-12 BBCH)

(1. list vyvinutý - 2. list vyvinutý)

V okrese Jičín /lokalita Vitiněves 6.5./ byly poprvé zjištěny požerky **kohoutka černého (Oulema melanopus)**. Následně byli dohledáni i dospělci.

LUSKOVINY

HRÁCH (RF 19-39)

(9 a více listů vyvinuto, nebo 9 a více úponků vyvinuto - 9 a více internodií viditelných)

Počty samiček a larev **kyjatky hrachové (Acyrtosiphon pisum)** na listech odpovídající střední intenzitě výskytu byly zaznamenány v okrese Hradec Králové /lokalita Mžany 7.5./.

Pozorování se provádí 1x týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu do počátku žluté zralosti. Na 10-ti místech v porostu se prohlédne vždy 10 rostlin (celkem 100), mšice se z každé rostliny oklepou na papír a spočítají.

Ošetření se doporučuje při zjištění výskytu 3-5 jedinců (samiček a nymf) na rostlinu bez ohledu na růstovou fázi.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 63–67 BBCH)

(asi 30% květů na hlavním stonku kvete - dokvétání: velké množství korunních lístků opadlo)

Pouze z okresů Rychnov nad Kněžnou /lokalita Skršice 6.5./ a Svitavy /lokalita Staré Město 7.5./ byly hlášeny střední výskyty **krytonosce šešulového (Ceutorhynchus obstrictus)**.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Chemická ochrana proti šešulovým škůdcům se provádí dle růstové fáze a prahu škodlivosti: do BBCH 60 - práh škodlivosti 1 brouk/1 rostlina

od BBCH 60 - práh škodlivosti při nízkém výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/2 rostliny při silném výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/2 rostliny

Výskyty dospělců **bejlomorky kapustové (Dasyneura brassicae)** byly všeobecně hodnoceny jako slabé, pouze lokálně na okrajích pozemků odpovídaly počty výskytu střednímu.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Kritické číslo je 1 samička na 4 rostliny.

MÁK (RF 24–35 BBCH)

(fáze 3. a 4. pravého listu - fáze růžice)

V okresech Jičín /lokality Radim 6.5. a lokalita Pševy 6.5./ a Pardubice /lokalita Jezbořice 6.5./ byl zjištěn první výskyt dospělců a nymf **mšice makové (Aphis fabae)**.

LEN (RF 14-15 BBCH)

(rozvinuté děložní listy)

Jako střední byl již hodnocen výskyt **dřepčíka Inového (Longitarsus parvulus)** v okrese Chrudim /lokalita Slatiňany 7.5./.

OKOPANINY

CUKROVKA (RF 13-16)

(3. list vyvinutý - 6. listů vyvinuto)

Z okresu Chrudim /lokality Třebřichy, Bylany 6.5./ přišlo hlášení o prvním výskytu okřídlených samic **mšice makové (*Aphis fabae*)**.

Při průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 10 za sebou rostoucích rostlin. Vypočítá se % napadených rostlin. Ošetření se doporučuje při 2 – 5 % napadených rostlin.

Ochrana: zdravé osivo, střídání plodin, řidší porosty, biopreparáty, moření osiva.

KOŘENINOVÉ ROSTLINY

KMÍN KOŘENNÝ (RF 61)

(začátek květu: 10% otevřených květů)

V okrese Chrudim /lokalita Vížky 6.5./ byl zjištěn první výskyt **hnědé stonkové hniloby a spály květů kmínu (*Mycocentrospora acerina*)**.

Na stejné lokalitě byl pozorován i první výskyt **plochušky kmínové (*Depressaria daucella*)**.

OVOCNÉ DŘEVINY

JABLOŇ (RF 67-71 BBCH)

(vadnutí květů, většina korunních lístků opadá - velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu)

První výskyt **strupovitosti jabloně (*Venturia inaequalis*)** na listech byl zaznamenán v okresech Náchod /lokalita Zajezd 6.5/ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Chlístov 6.5./.

Ochrana je možné provádět preventivně nebo kurativně na základě sledování průběhu infekcí, příp. jako kombinaci obou systémů – před květem se ošetřuje preventivně (méně intenzivní růst, nižší teploty), po odkvětu kurativně.

Při preventivní ochraně se ošetřuje průběžně po celé období primárních infekcí, tj. od vyrašení do června v intervalu (5)7–10 (výjimečně 14 i více) dní, dle průběhu počasí (využití krátkodobé předpovědi počasí). Maximální intenzita ochrany musí být v období největšího nebezpečí infekcí, od fenofáze růžového poupěte do doby přibližně 1–2 týdny po odkvětu. Interval mezi postřiky by měl zohlednit infekční tlak, intenzitu růstu a možnosti použitého fungicidu (reziduální účinnost účinné látky); mechanismus účinku: kontaktní přípravek – možná smyvatelnost při intenzivních dešťových srážkách (nechrání nově vyvinuté listy), systémový a lokálně systémový přípravek – snížená účinnost až neúčinnost za nízkých teplot. Při kurativní (postinfekční) ochraně se ošetřuje po splnění podmínek pro infekci. K ošetření musí být použity kurativně působící fungicidy, lépe však kombinované fungicidy nebo případně tank-mix kombinace (systémově a kontaktně působící účinná látka), při jejich aplikaci je třeba důsledně dodržovat doby kurativní účinnosti. Další ošetření se signalizuje po infekci, která vznikla šestý nebo další den po předchozím ošetření.

V okresech Chrudim /lokalita Podlíšťany 6.5./ a Pardubice /lokalita Svinčany 6.5./ byl zjištěn první výskyt **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)** ve feromonovém lapáku.

Sledování letu imag do feromonových lapáků se provádí 2x týdně od 10.5. do 15.9. a jednorázově se před sklizní zjišťuje počet napadených plodů.

Signalizace nutnosti a doby ošetření závisí na volbě použitého přípravku. Ovicidy se používají ve dvou až třítydenních intervalech po ukončení květu jabloní, jakmile se zjistí ve feromonových lapácích úlovek 10 a více motýlků na lapák za 3-4 dny. Potřeba ošetření

larvicidy se určuje kontrolami kladení škůdce, vizuálními prohlídkami 100 náhodně vybraných plodů. Práh hospodářské škodlivosti jsou 2 vajíčka na 100 náhodně zvolených plodů a k nim přilehlých listů.

První výskyt **obaleče jabloňového (*Hedya nubiferana*)** byl hlášen z okresů Chrudim /lokalita Podlíšťany 6.5./ a Svitavy /lokalita Svitavy předměstí 6.5./.

V okrese Jičín /lokalita Ostroměř 7.5./ byl na listech zjištěn silný výskyt dospělců **křováků ovocných (*Magdalis ruficornis*)**, jejichž larvy se vyvíjejí v tenkých výhonech ovocných dřevin.

První výskyty kolonií **mšice jabloňové (*Aphis pomi*)** na listech byl zjištěn v okrese Hradec Králové /lokalita Libčany 7.5./.

Výskyt larev **vlnatky krvavé (*Eriosoma lanigera*)** na kmenech byl poprvé pozorován v okresech Hradec Králové /lokalita Libčany 7.5./ a Pardubice /lokalita Svinčany 6.5./.

V okrese Pardubice /lokalita Svinčany 6.5./ byl ve feromonovém lapáku zaznamenán první výskyt **obaleče zimolézového (*Adoxophyes orana*)**.

První výskyt **listohloda zlatozeleného (*Phyllobius argentatus*)** byl zjištěn v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita Chlístov 6.5./.

HRUŠEŇ (RF 67-71 BBCH)

(vadnutí květů, většina korunních lístků opadá - velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu)

V okrese Pardubice /lokalita Svinčany 6.5./ ve feromonovém lapáku zaznamenán první výskyt **štítenky zhoubné (*Quadraspidiotus perniciosus*)**.

BROSKVOŇ (RF 71-72)

(velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu - velikost plodu do 20 mm)

Všeobecně jsou v celé sledované oblasti neošetřené stromy silně napadeny **kadeřavostí broskvoně (*Taphrina deformans*)**. První výskyt byl zjištěn 5.5. v zahradě v Náchodě.

SLIVOŇ (RF 69-71)

(konec kvetení, všechny korunní lístky opadlé, velikost plodu pod 5 mm - velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu)

V okresech Pardubice /lokalita Svinčany 7.5./ a Svitavy /lokalita Koclířov 7.5./ byl ve feromonových lapácích zjištěn první výskyt dospělců **obalečů (*Cydia spp.*)**.

Imaga létají ve dvou vlnách. Proti první generaci je třeba zasahovat jen v případě nízké násady plodů. Proti druhé generaci se doporučuje aplikovat registrované insekticidy za týden po vrcholu letu samců do feromonových lapáků, při zjištění nejméně dvou vajíček na 100 náhodně odebraných plodech.

TŘEŠEŇ (RF 67-72)

(vadnutí květů, většina korunních lístků opadá - velikost plodu do 20 mm)

V okrese Jičín /lokality Radim a Jičín – zahrady 9.5./ bylo zjištěno poškození plůdků **píďalkou podzimní (*Operophtera brumata*)**.

První výskyt **mšice třešňové (*Myzus cerasi*)** a **listohloda zlatozeleného (*Phyllobius argentatus*)** byl zaznamenán v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita Chlístov 6.5/.

OKRASNÉ DŘEVINY

BRSLÉN

V okresech Jičín /lokalita Dřevěnice 9.5./ a Pardubice /lokalita Škudly 6.5./ byl pozorován holožír a rozsáhlé zápředky housenek **předivky brslenové (*Yponomeuta cagnagella*)**.

V okrese Svitavy /lokalita Litomyšl 6.5./ byl pozorován první výskyt okřídlených samic **mšice makové (*Aphis fabae*)**. V okresech Chrudim /lokalita Tisovec/ a Pardubice /lokalita Škudly/ byl již pozorován asi 50% přelet na sekundární hostitele.

Pro osazení brslenů zimními vajíčky mšice makové se zjišťuje

a) celkový počet brslenů na lokalitě

b) z toho počet osazených slabě (do 5 vajíček kolem 1 pupenu)

c) z toho počet osazených silně (nad 5 vajíček kolem 1 pupenu a další vajíčka na kůře větvíček)

Brsleny s méně než 5 vajíčky na 1 keř se považují za neosazené. Prognóza slabého výskytu platí pro lokality s méně než 40 % osazených brslenů, středního výskytu s 40–60 % osazených brslenů a při osazení více než 60 % brslenů lze očekávat silný výskyt.

Ošetření se signalizuje u semenáčků řepy při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

ZIMOLEZ

Střední výskyt **mšice zimolezové (*Rhopalomyzus lonicerae*)** byl pozorován v zahradách v okrese Náchod /lokalita Náchod 6. 5./.

AZALKA

V okrese Jičín /lokalita Lázně Bělohrad 9.5./ byly zjištěny požerky listů, /lokalita Kopidlno, zámecký park 6.5./ byl na listech zjištěn žír a masový výskyt housenic **pílatky (*Nematus lipovskyi*)**, /lokalita Jičín Soudná 6.5./ bylo zjištěno rozsáhlé poškození kvetoucích keřů v okrasné školce mrazíky.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl